

กรอบการพัฒนากิจกรรมเชิงพื้นที่
ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี
ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ Supply chain ผลผลิตทางการเกษตรของอำเภอ มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่ อำเภอหนองกุงศรี

การศึกษาวិเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการแผนพัฒนาด้านการเกษตรฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในอำเภอหนองกุงศรีดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี

ธันวาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๒
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๒
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๓
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๔
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๔
๓.๑ ฤดูกาล	๔
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๕
๔. เส้นทางคมนาคม	๕
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๖
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๗
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	๘
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๘
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๙
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๙
๑.๑ เกษตรกร	๑๐
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๑๔
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๑๔
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๑๔
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๑๕
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๑๕
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๑๕
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๑๖
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๑๖
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๑๖
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๑๖
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๑๘
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๑๘
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๑๙
บรรณานุกรม	๒๑

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑. ลักษณะที่ตั้ง ของตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหนองกุงศรี ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ ๗๑ กิโลเมตร ตำบลหนองหินมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๕๕,๐๗๕ ไร่ หรือประมาณ ๘๘.๑๒ ตารางกิโลเมตร

๑.๒. อาณาเขต

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลยางอู่ม และตำบลดงสมบูรณ์ อำเภอท่าคันโท
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลคำโคกสูง อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลดงมูล และตำบลหนองสรวง จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพแสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอหนองกุงศรี

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การแบ่งเขตการปกครอง แบ่งออกได้ ๒ เขต ๑๐ หมู่บ้านดังนี้

เขตเทศบาลตำบลหนองหิน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองหิน

หมู่ที่ ๔ บ้านหนองหิน

หมู่ที่ ๗ บ้านหนองหิน

หมู่ที่ ๘ บ้านหนองหิน

หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองหิน

เขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวชุม

หมู่ที่ ๓ บ้านสว่างศรีมงคล

หมู่ที่ ๕ บ้านโคกศรีม

หมู่ที่ ๖ บ้านหนองหินน้อย

หมู่ที่ ๙ บ้านหนองบัวชุม

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

สภาพภูมิประเทศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลหนองหิน มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 190-220 เมตร บริเวณที่สูงที่สุดของตำบลจะอยู่ในเขตการปกครองของหมู่ที่ 4 มีความสูงเฉลี่ย 220 เมตรจากระดับน้ำทะเล พื้นที่การเกษตรจะอยู่ในที่ดอนเป็นส่วนมาก สภาพที่ราบลุ่มน้ำจะท่วมในฤดูฝน บริเวณลำห้วยยางซึ่งเป็นพื้นที่ทำนาของบ้านหนองหิน หมู่ที่ 4 บ้านโคกศรีม หมู่ที่ 5 และบ้านหนองหิน หมู่ที่ 7 บ้านที่ดอนจะกระจายอยู่ทั่วไป

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลหนองหิน มีสภาพพื้นที่ป่าไม้ อยู่ทางทิศตะวันตกของตำบล พื้นที่ติดต่อกับตำบลดงมูล สภาพพื้นที่ป่าเป็นป่าเสื่อมโทรมราษฎรบุกรุกแผ้วถางทำการเกษตร สภาพป่าทั่วไปของตำบลหนองหิน ยังมีพื้นที่ป่าอยู่ตามพื้นที่สาธารณะของพื้นที่หัวไร่ปลายนา

แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพแสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบลหนองหิน

(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

สภาพทั่วไปของอำเภอหนองกงศรี จะมีพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจากทางทิศตะวันตก ลาดต่ำไปทางทิศตะวันออกจดกับเขื่อนลำปาว และลอนลูกคลื่นจะมีความสูงแตกต่างกันไป ส่วนมากประชากรพื้นฐานอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบสูง เพราะถ้าเป็นราบลุ่มแล้วน้ำจะท่วมขังนานถึง 1-2 เดือน ส่วนตามทีราบลุ่มจะมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วย และพื้นที่ทำนาของเกษตรกร

ภาพแสดงความลาดชันอำเภอหนองกงศรี

(ที่มา <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘.)

แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอหนองกงศรี

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
หนองหิน	๕๕,๐๗๕	๓๓๓.๔๔	๐.๖๐๕

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน

ดินในตำบลหนองหิน อำเภอหนองกงศรี มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๑ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายที่มีชั้นดินดานอินทรีย์ภายในความลึก ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยานเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำค่อนข้างมากอยู่บนชั้นที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

สมบัติของดิน เป็นกลุ่มชุดดินที่พบบริเวณหาดทรายเก่าหรือสันทรายชายทะเล เกิดจากกะอนทรายชายทะเลพบบนพื้นที่ตอนที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินลึกปานกลางถึงชั้นดานอินทรีย์มีการระบายน้ำดีปานกลาง เนื้อดินเป็นทรายจัด สีดินบนเป็นสีเทาแก่ ใต้ลงไปเป็นชั้นทรายสีขาวและดินล่าง ระหว่างความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. เป็นชั้นที่มีการสะสมของพวกอินทรีย์วัตถุ เหล็กหรือฮิวมัส สีน้ำตาล สีแดงชั้นเหล่านี้มีการเชื่อมตัวกันแน่นแข็งชั้นดานอินทรีย์ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง

การใช้ประโยชน์ เป็นป่าชายหาดป่าละเมาะบางแห่งใช้ปลูกมะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ หรือพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด

ปัญหา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก และเนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายจัด ไม่มีธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชหลงเหลืออยู่และพืชมักแสดงอาการขาดธาตุอาหารให้เห็น ในช่วงฤดูแล้งชั้นดานจะแห้งและแข็งมาก รากพืชไม่สามารถไชซอนผ่านไปได้ ส่วนในช่วงฤดูฝนจะเปียกแฉะและมีน้ำแช่ขัง

แนวทางการจัดดินเพื่อการปลูกพืชปลูกข้าวปลูกพืชผักหรือผลไม้ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. และทำลายชั้นดานอินทรีย์ ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ปลูกพืชคลุมดินมีวัชชุดคลุมดิน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก ในช่วงการเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกในพื้นที่ลุ่มทำทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันการแช่ขังของน้ำในช่วงมีฝนตกหนักปลูกพืชไร่หรือพืชผักเลือกชนิดพืชที่ใช้ปลูกให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไกลบพีชปุ๋ยพืชสด (หวานถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ ถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบก่อนออกดอก ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปลูกพืชคลุมดินหรือมีวัชชุดคลุมดินพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๓ สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศในตำบลหนองหิน ฤดูหนาวเริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำอยู่ระหว่างปลายเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม เฉลี่ย ๑๙.๐ องศาเซลเซียส สำหรับฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน อุณหภูมิช่วงฤดูนี้ เฉลี่ย ๒๘.๐ องศาเซลเซียส

๓.๑ ฤดูกาล

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมีนาคมไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีอากาศเย็น บ้างครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรงหรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี เรียกว่า “พายุฤดูร้อน” อากาศร้อน จะมีอุณหภูมิระหว่าง ๓๕ - ๓๙.๙ องศาเซลเซียส ร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ ๔๐ องศาเซลเซียสขึ้นไป

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม แต่อาจเกิด

“ฝนทิ้งช่วง” ซึ่งอาจนานประมาณ ๑ – ๒ สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคม มีฝนตกเฉลี่ยประมาณ ๙๐๐ มิลลิเมตร

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนานราว ๑-๒ สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง อากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ ๑๕ องศา

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

อำเภอหนองกุ้งศรี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่ำสุด ๐.๑-๑๐ มม. ช่วงเดือน ธันวาคมและมกราคมของทุกปีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด ๒๐๐-๓๐๐ มม. ช่วงเดือน มิถุนายนถึงกันยายน ของทุกปี

อำเภอหนองกุ้งศรีอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๘ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคมและธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๔๒ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่าประมาณ ๓๐ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๗๕

๔ เส้นทางคมนาคม

เส้นทางคมนาคมภายในตำบลหนองหินมีเส้นทางคมนาคม ดังต่อไปนี้

1. เส้นทางจากบ้านหนองหินน้อย หมู่ที่ 6 ไปยังบ้านหนองบัวชุม หมู่ที่ 2,9 ตำบลหนองหินเป็นเส้นทางที่มีระยะความยาว 6 กิโลเมตร การคมนาคมเส้นทางนี้สะดวก เพราะเป็นถนนลาดยางตลอดทั้งสาย
2. เส้นทางจากบ้านหนองหิน หมู่ที่ 7 ผ่านบ้านโคกศรีหมูที่ ถึงบ้านสว่างศรีมงคล หมู่ที่ 3 สำหรับการคมนาคมเส้นทางนี้มีความสะดวก เพราะเป็นถนนลาดยาง ระยะทาง 7 กิโลเมตร
3. เส้นทางจากบ้านหนองหิน หมู่ที่ 4 ถึงบ้านหนองหินน้อย หมู่ที่ 6 มีความยาวระหว่างทาง 1.5 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่มีความสะดวก เพราะเส้นทางนี้เป็นเส้นทางผ่านระหว่างอำเภอหนองกุ้งศรีกับอำเภอกำแพงแสน

เส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อกับตำบลอื่นและเส้นทางคมนาคมที่ประชากรใช้ขนส่งสินค้าการเกษตรสู่แหล่งรับซื้อ มีดังนี้

1. เส้นทางบ้านหนองหิน หมู่ที่ 4 ถึงอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระยะทาง 30 กิโลเมตร เส้นทางนี้ผ่านตำบลดงมูล ตำบลโคกเครือ ถึงอำเภอหนองกุ้งศรี เป็นเส้นทางที่มีประชากรในตำบลใช้กันมากที่สุด ทั้งทางด้านการสัญจรไปมา การติดต่อสื่อสารและการขนส่งสินค้าสู่แหล่งรับซื้อจะใช้เส้นทางนี้
2. เส้นทางจากบ้านหนองหิน หมู่ที่ 4 ผ่านบ้านหนองหินน้อยหมู่ที่ 6 ตำบลหนองหิน ถึงตำบลยางอ้อม อำเภอกำแพงแสน เป็นเส้นทางที่สะดวก เพราะสภาพถนนลาดยางตลอด แต่การใช้ในการคมนาคมไม่ค่อยมากนัก เพราะแหล่งรับซื้อสินค้าทางการเกษตรและแหล่งสินค้าอุปโภคบริโภคมีไม่มากนัก ทำให้ประชากรใช้เส้นทางตามข้อ 1 เป็นส่วนมาก
3. เส้นทางคมนาคมจากบ้านโคกศรีหมูที่ 5 ถึงบ้านนาบง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองสว่าง เป็นเส้นทางที่ใช้คมนาคมระหว่างตำบล ส วนมากแล้วประชากรในตำบลหนองหินจะไม่ใช้เส้นทางนี้แต่เกษตรกรตำบลหนองสว่างจะใช้เส้นทางนี้เป็นส่วนมาก เพราะตำบลหนองหินมีแหล่งจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภค และวัสดุการเกษตรประชากรในตำบลหนองสว่างจึงใช้เส้นทางนี้เป็นส่วนมาก

๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ลำห้วยมูล มีต้นกำเนิดที่ตำบลดงมูลไหลผ่านตำบลหนองหิน หมู่ที่ 6 เพียงบางส่วนเท่านั้น ลำห้วยนี้เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างตำบลหนองหินกับตำบลยางอุ่ม อำเภอท่าคันโท ไหลลงสู่เขื่อนลำปาว ลำห้วยนี้ ความลึกเฉลี่ย 2 เมตร ความกว้างเฉลี่ย 15 เมตร มีน้ำไหลตลอดปี ใช้ในการเกษตรประมาณ 5,000 ไร่
  2. ห้วยหินลาด มีต้นกำเนิดจากตำบลดงมูล ไหลลงสู่ห้วยมูล ใช้ในการเกษตร 2,500 ไร่ ห้วยหินลาดนี้อยู่ในเขตการปกครองของหมู่ที่ 6 ต.หนองหิน ลำห้วยนี้มีความลึกของน้ำตลอดปี เฉลี่ย 2 เมตร กว้าง 10 เมตร ความยาว 5 กิโลเมตร
  3. ห้วยข่า เป็นลำห้วยที่ต้นเขื่อนมีน้ำเฉลี่ย 1 เมตร ความกว้างของลำห้วย 5 เมตร ต้นกำเนิดจากเขตป่าสงวนธรรมชาติดงมูล ไหลผ่านพื้นที่การเกษตรของหมู่ที่ 4,5,7 มีพื้นที่สามารถรับน้ำเพื่อการเกษตรได้ 1,000 ไร่ แต่ปัจจุบันไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ในการเกษตรได้ เพราะลำห้วยต้นเขื่อน มีน้ำไม่ตลอดปี ลำห้วยข่ามีความยาว 15 กิโลเมตร ไหลลงสู่เขื่อนลำปาว
  4. ห้วยยาง ต้นกำเนิดที่หนองหิน บ้านหนองหิน หมู่ที่ 4 มีน้ำเฉพาะฤดูฝน ไหลผ่านพื้นที่ทำการเกษตรของหมู่ที่ 1,2,7 มีพื้นที่ 2,000 ไร่ ไม่สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้เนื่องจากมีน้ำไม่ตลอดปีเพราะลำห้วยต้นเขื่อน
  5. เขื่อนลำปาว อยู่ติดหมู่ที่ 2,3,8,9 แต่ประชากรในหมู่บ้านดังกล่าวนี้ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝน เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรของประชากรในหมู่ที่ 4,6,7 นั้นอยู่สูงกว่าระดับน้ำในตัวเขื่อนมาก การใช้น้ำในการเลี้ยงสัตว์เท่านั้น พื้นที่ทำการเกษตรของประชากรในตำบลที่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ในการเกษตรได้มีประมาณ 1,200 ไร่ ส่วนมากจะอยู่ทางทิศตะวันออก ของหมู่ที่ 1,8 ทางทิศใต้ของหมู่ที่ 2 และทางทิศเหนือของหมู่ที่ 3
- น้ำในเขื่อนลำปาวใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงสัตว์ และเป็นแหล่งหาปลาของเกษตรกร
 ฝน และการกระจายตัวของฝน จากสถิติปริมาณน้ำฝนในรอบ 10 ปี (2538-2547) ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี ประมาณ 828.63 มิลลิเมตร ซึ่งพอเพียงพอต่อการปลูกพืช

อ่างเก็บน้ำ สระน้ำ

1. อ่างเก็บน้ำห้วยหินลาด ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของหมู่ที่ 6 มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 40 ไร่ ความลึกของน้ำตลอดปี 10-20 เมตร เป็นต้นกำเนิดลำห้วยมูลไม่สามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งและฤดูฝนได้ เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรอยู่สูงกว่าระดับน้ำในตัวอ่างมาก ส่วนมากใช้ในการเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ที่สามารถรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำได้หรือบริเวณที่สามารถใช้น้ำจากอ่างได้มีประมาณ 2,500 ไร่
2. หนองหิน ต้นกำเนิดที่บ้านหนองหิน หมู่ที่ 4 แต่เดิมเป็นหนองน้ำธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเป็นแหล่งน้ำที่ทำการขุดลอกเพื่อให้มีน้ำใช้ตลอดปี หนองหินนี้ไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ในการเกษตรได้ แต่ใช้เพียงการอุปโภคและบริโภคของประชากรหมู่ที่ 1,4,6 และ 7 เท่านั้น

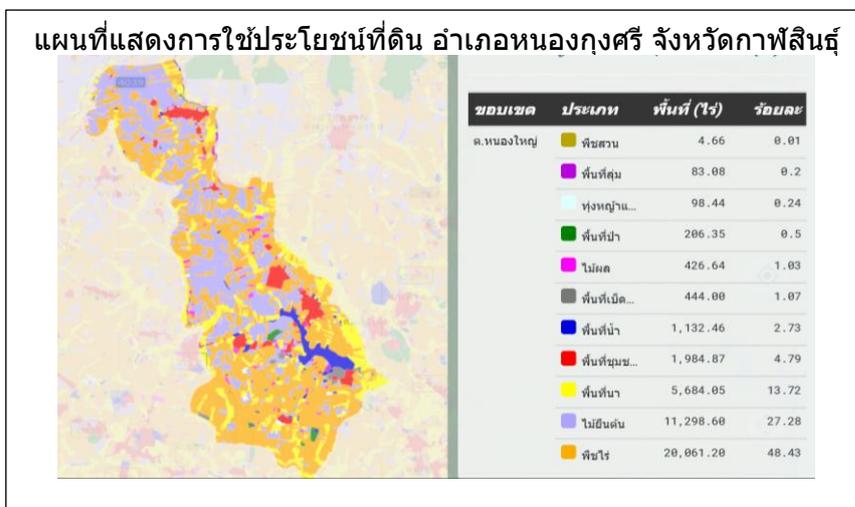
ระดับน้ำใต้ดิน

ในเขตตำบลหนองหิน มีระดับน้ำใต้ดินความลึกแตกต่างกันตามสภาพภูมิประเทศระดับน้ำใต้ดินโดยทั่วไปเฉลี่ยลึก 4 เมตร การใช้น้ำใต้ดิน ส่วนมากจะใช้ในการปลูกพืชตามหัวไร่ปลายนานในฤดูแล้งเท่านั้น อำเภอหนองกุงศรีมีการกระจายตัวของน้ำฝนอย่างทั่วถึง จากสถิติน้ำฝนอำเภอหนองกุงศรี จากปี พ.ศ. 2536-2546 จะเห็นว่ามีฝนตั้งแต่เดือนมกราคม ไปถึงเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม , กันยายน, และเดือนกรกฎาคม ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 214.17, 213.86 และ 149.09 มิลลิเมตรต่อเดือนตามลำดับจากมากไปหาน้อยในช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนตกน้อยที่สุดคือเดือนธันวาคม, มกราคม และพฤศจิกายน ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1.99 ,2.71 และ 6.36 มิลลิเมตร ตามลำดับ

๖ การใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่ประมาณ 55,075 ไร่ จะมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองเฉลี่ย 23 ไร่ ต่อครัวเรือน และแยกพื้นที่การเกษตรได้ ดังนี้

- พื้นที่ปลูกข้าว	2,017	ไร่
- พื้นที่ปลูกพืชไร่	28,049	ไร่
- พื้นที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น	817	ไร่
- พื้นที่เลี้ยงสัตว์	450	ไร่

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอหนองกุรัง ปี ๒๕๖๘ ข้อมูลพื้นที่การเกษตร

ต.หนองหิน อ.หนองกุรัง จ.กาฬสินธุ์

หมู่ ที่	ชื่อ หมู่บ้าน	พื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)						รวม
			ทำนา	พืชไร่	ไม้ ผลไม้ ยืนต้น	พืชผัก	ไม้ ดอกไม้ ประดับ	อื่นๆ	
1	หนองหิน	7,875	207	3,854	105	4	-	50	4,220
2	หนองบัว ชุม	2,866	280	1,548	140	5	1	40	2,014
3	สว่างศรี มงคล	4,589	63	2,151	60	5	-	15	2,294
4	หนองหิน	4,200	248	2,473	116	5	1	40	2,883
5	โคกครีม	3,1206	281	1,885	80	5	-	35	2,286
6	หนองหิน น้อย	10,963	163	5,375	86	4	1	120	5,749
7	หนองหิน	10,700	315	4,983	95	4	-	50	5,447
8	หนองหิน	7,913	210	4,535	80	4	-	50	4,879
9	หนองบัว ชุม	2,863	250	1,245	55	4	1	50	1,605
รวม		55,075	2,017	28,049	817	40	4	450	31,377

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุรัง, พ.ศ.๒๕๖๘

๒.สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

สินค้าอัตลักษณ์ประจำถิ่นคือ มะม่วงมหาชนก และกำลังอยู่ระหว่างการขอรับรอง สินค้า GI ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพหลัก การเกษตร เช่น ปลูกข้าว ปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ปลาในกระชัง เป็ด ไก่พื้นบ้าน อาชีพรอง การทอผ้าด้วยมือ เช่น ผ้าห่ม ผ้ามัดหมี่ ผ้าไหมมัดหมี่ การจักสาน เช่น สานกระติบข้าว

ข้อมูลด้านสังคม

๑.ประชากรของตำบลหนองหินตามข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๘ ตำบลหนองหิน

จำนวนประชากรจำแนกตามช่วงอายุในข้อมูล จปฐ. ปี 2568 ระดับ ตำบล

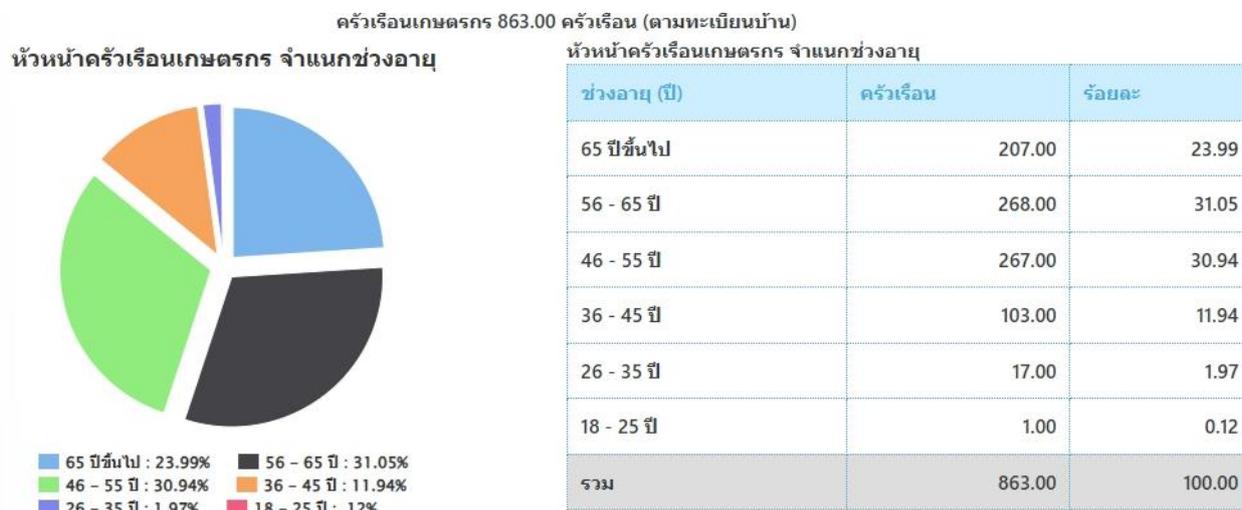
ประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอหนองกุงศรี ตำบลหนองหิน
มีครัวเรือนทั้งหมด 1,112 ครัวเรือน
จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 3,462 คน
เพศชาย 1,738 คน
เพศหญิง 1,724 คน
LGBTQI+ 0 คน

ที่	ช่วงอายุ	เพศชาย		เพศหญิง		LGBTQI+		รวม	
		คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
1	น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	2	0.06	2	0.06	0	0.00	4	0.12
2	1 ปีเต็ม - 2 ปี	14	0.40	5	0.14	0	0.00	19	0.55
3	3 ปีเต็ม - 5 ปี	47	1.36	24	0.69	0	0.00	71	2.05
4	6 ปีเต็ม - 12 ปี	134	3.87	112	3.24	0	0.00	246	7.11
5	13 ปีเต็ม - 14 ปี	51	1.47	45	1.30	0	0.00	96	2.77
6	15 ปีเต็ม - 18 ปี	109	3.15	87	2.51	0	0.00	196	5.66
7	19 ปีเต็ม - 25 ปี	127	3.67	121	3.50	0	0.00	248	7.16
8	26 ปีเต็ม - 49 ปี	553	15.97	545	15.74	0	0.00	1,098	31.72
9	50 ปีเต็ม - 59 ปี	322	9.30	357	10.31	0	0.00	679	19.61
10	60 ปีเต็มขึ้นไป	379	10.95	426	12.31	0	0.00	805	23.25
	รวม	1,738	50.20	1,724	49.80	0	0.00	3,462	100.00

อ้างอิง :ข้อมูล จปฐ.ปี ๒๕๖๘

๑.๑ เกษตรกร

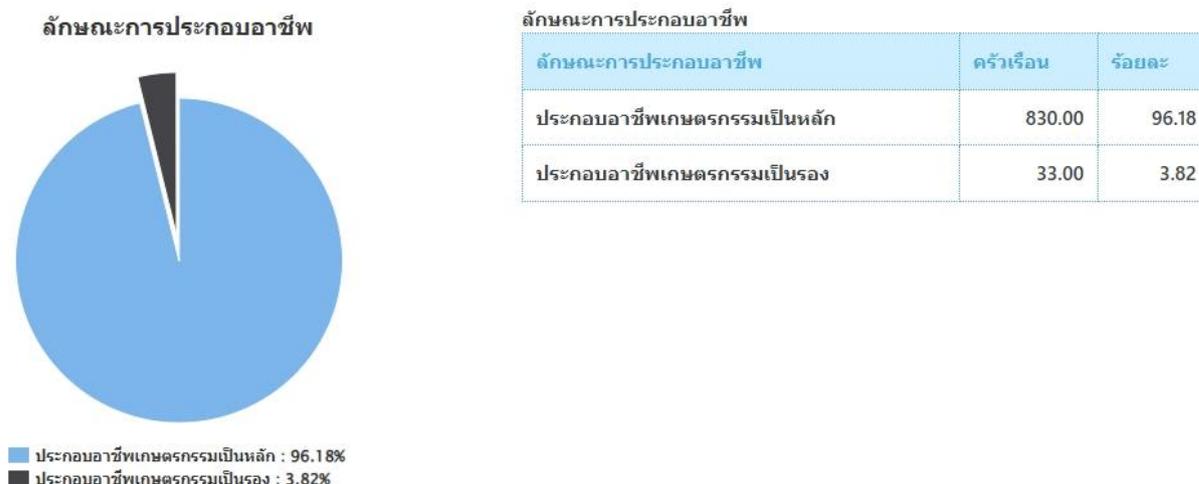
อำเภอหนองกุงศรี มีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๘๖๓ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี จำนวน ๒๖๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๕ รองลงมาอายุระหว่าง ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙๙ และอายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๔ ตามลำดับ

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , http://www.aui.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/ พ.ศ. ๒๕๖๙

ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอหนองกุงศรี มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๘๓๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๑๘ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๒ %

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , http://www.aui.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/ พ.ศ. ๒๕๖๘)

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอหนองกุงศรี ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๙๖๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘๘ รองลงมาอื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๓๔๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๓ เช่า จำนวน ๑๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๙ และ ตามลำดับ

แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

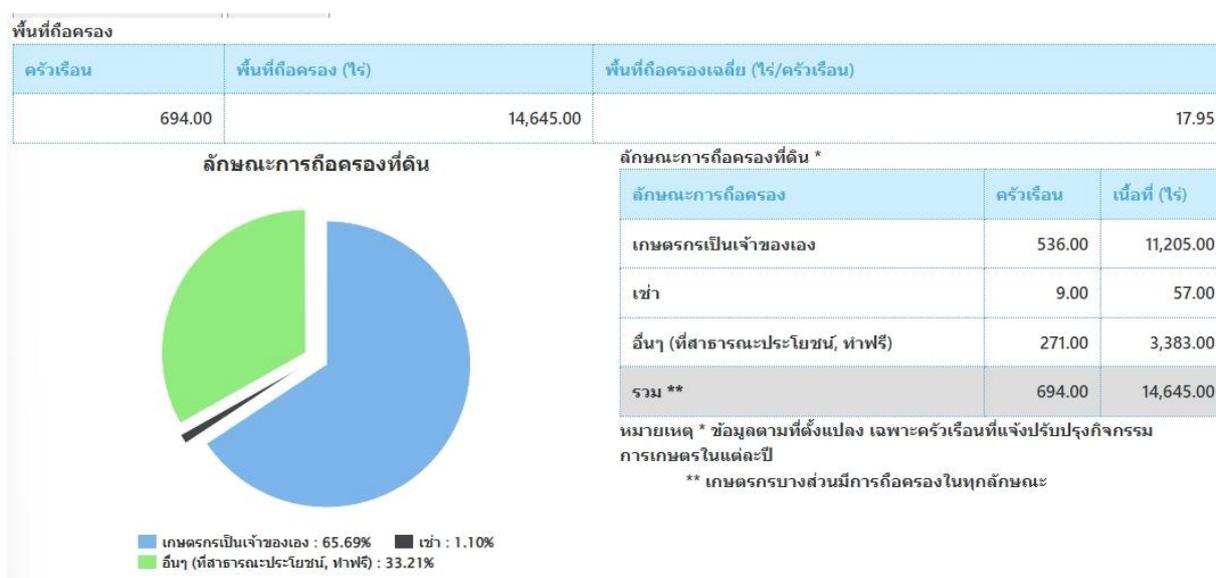
ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	เนื้อที่(ไร่)
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๕๓๖	๑๑,๒๐๕
เช่า	๙	๕๗
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒๗๑	๓,๓๘๓

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , http://www.iau.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/ พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนภูมิภาพแสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร

แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , http://www.iau.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/ พ.ศ. ๒๕๖๗)

แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

■ โฉนด/น.ส.ทุกประเภท : 6.93% ■ ส.ป.ก.ทุกประเภท : 77.56%
■ หนังสือรับรองของหน่วยงาน : .00% ■ เอกสารสิทธิ์อื่นๆ : 15.51%

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

รวม	ประเภทเอกสารสิทธิ์			
	โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก.ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ
536.00	42.00	470.00	0.00	94.00

แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , http://www.iau.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/ พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

อำเภอนองกุ้งศรี มีกลุ่มสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ หลายกลุ่ม กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่างๆ ดังนี้

เขต/จังหวัด/อำเภอ	วิสาหกิจชุมชน		เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	
	จำนวน (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (คน)
หนองกุ้งศรี	24	369	0	0
หนองบัว	18	289	0	0
โคกเครือ	10	95	0	0
หนองสรวง	10	144	0	0
เสาแก้ว	18	329	0	0
หนองใหญ่	34	503	0	0
ดงมูล	20	265	0	0
ลำหนองแสน	12	144	0	0
หนองหิน	27	371	0	0
รวมทั้งหมด	173	2,509	0	0

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนองกุ้งศรี)

ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	แปลงนายชวาร์ สอนคำหาร	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๕	หนองหิน	นายชวาร์ สอนคำ หาร	๐๘๐๗๖๖๒๐๔๐

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกงศรี มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๖ กลุ่ม ที่ดำเนินกิจกรรมแปลงใหญ่ ในอำเภอหนองกงศรีมีการดำเนินการพัฒนา มันสำปะหลัง ๑ แปลง อ้อย ๑ แปลง

แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	ตำบล	ชื่อประธาน	นามสกุล	เบอร์โทรศัพท์
1	แปลงใหญ่มะม่วงวิสาหกิจชุมชนมะม่วงมหาชนกบ้านหนองหิน ม.6	มะม่วง	หนองหิน	นางสาวอุษาวดี	แสนคาบ	
2	แปลงใหญ่มะม่วงบ้านหนองบัวชุม	มะม่วง	หนองหิน	นายอดุลย์	คำสว่าง	0954616448
3	แปลงใหญ่มะม่วง ม.2 ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปมะม่วงมหาชนก)	มะม่วง	หนองหิน	นางบุญโฮม	จิตจักร	0857462015
4	แปลงใหญ่มะม่วง ม.2 บ.หนองบัวชม ค หนองหิน อ.หนองกงศรี (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ผลบ้านหนองบัวชม)	มะม่วง	หนองหิน	นายพิชัย	ผิวคำ	
5	แปลงใหญ่มะม่วง ม.9 หนองหิน อ. หนองกงศรี (กลุ่มวิสาหกิจมะม่วงมหาชนกตำบลหนองหิน)	มะม่วง	หนองหิน	นายนิมิต	มั่งสมหวัง	
6	แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ 5 ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	มะม่วง	หนองหิน	นายชวาร์	สอนคำหาร	0807662040

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๗ <https://co-farm.doae.go.th/profilesamplist.php>

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองหิน

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบลหนองหิน สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้ามันสำปะหลัง

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[√] น้ำฝน [ ] ชลประทาน [ ] บ่อน้ำบาดาล

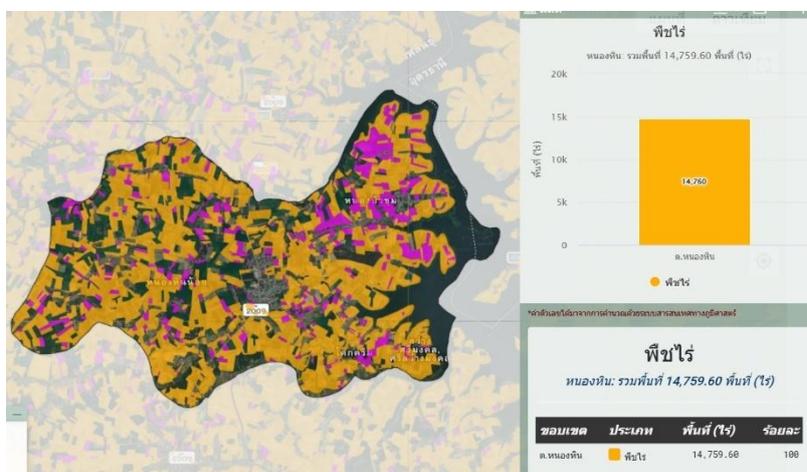
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอหนองกุงศรีมีพื้นที่สำหรับปลูกมันสำปะหลังทั้งหมด จำนวน ๑๐,๒๗๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๐,๒๒๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๕๔ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๔๖.๙๓ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๖

ตารางที่ ๑๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ)สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ต.หนองกุงศรีจ.กาฬสินธุ์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง ๕๓,๒๔๘.๖๙ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
หนองหิน	-	๑๔๗๕๙	๐	๔๖.๙๓	๑๐,๒๗๖

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๘)

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

อำเภอหนองกุงศรีมีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๘๒,๗๑๓ ไร่ ๘,๔๔๑ ไร่ โดยพื้นที่ปลูกมากตำบลโคกเคเรือจำนวน ๑๓,๒๗๓.๒๐ ไร่ จำนวน ๑,๓๔๑ ไร่ ร่องลงมาคือตำบลหนองกุงศรี จำนวน ๑๒,๙๗๔.๙๑ ไร่ ๑,๒๗๒ ไร่ และตำบลเสาแก้ว จำนวน ๑๒,๓๗๑.๕๙ ไร่ ๑,๐๕๗ ไร่ ตามลำดับ

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

อำเภอหนองกุงศรีมีต้นทุนการผลิต ๕,๕๕๐ บาท

แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๘ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	รายจ่ายต่อไร่	หมายเหตุ
ไถตะ	๒๕๐	
ไถแปร	๒๕๐	
ไถยกร่อง	๒๕๐	
พันธุ์มันสำปะหลัง	๐	
ปลูก (รถปลูก)	๓๐๐	
เบีกร่อง	๑๕๐	
กลบร่อง	๑๕๐	
ดายหญ้า	๓๐๐	ดำเนินการ ๑ - ๒ ครั้ง
ปุ๋ย ๘๐ กก./ไร่ (๒ ครั้ง)	๑,๙๐๐	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๒๐๐	
เก็บเกี่ยวต้นละ๖๐๐บาท	๑,๘๐๐	
รวม	๕,๕๕๐	

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

เกษตรกรรายย่อยจะนำผลผลิตจากไร่ไปขายที่ลานรับซื้อที่มีอยู่ในทุกตำบล ตำบลละ๑-๓ แห่ง ส่วนเกษตรกรรายใหญ่ที่มีเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ รถบรรทุก จะนำไปขายที่บริษัทที่รับซื้อโดยตรงที่อยู่ตามแต่ละจังหวัด

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอหนองกุงศรี มีลานรับซื้อหัวมันสำปะหลัง รวม ๓๐ แห่ง มีโรงงานแป้ง ๑ แห่ง

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๒๐ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า มันสำปะหลังโรงงาน อำเภอ หนองกุงศรี

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่ เป็น S๒ (เหมาะสมปานกลาง) เกือบทั้งหมด น้ำฝนเป็นปัจจัยหลัก เผชิญกับสภาวะอากาศแปรปรวน	มีลานมัน ๓๐ แห่ง และ โรงงานแป้ง ๑ แห่ง กระจายในอำเภอ	ส่งโรงแป้งในพื้นที่และอำเภอใกล้เคียง (ท่าคันโท, เมืองกาฬสินธุ์)
	ปัญหา (Pain point)	พื้งพาฟ้าฝน (น้ำฝน ๑๐๐%) เสี่ยงต่อภัยแล้ง, ดินอาจเสื่อมสภาพจากการปลูกซ้ำ	กระบวนการส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานคนและ เครื่องจักรพื้นฐานในการจัดการหลังเก็บเกี่ยว	ราคาถูกกำหนดโดย โรงงานและกลไกตลาดภายนอกเป็นหลัก

	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้ระบบพยากรณ์อากาศ แม่นยำสูง และการปรับปรุง บำรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดิน	ติดตั้งสถานีวัดความชื้น/ อุณหภูมิในลานมัน เพื่อ ควบคุมคุณภาพก่อนส่ง โรงงาน	สร้างระบบ Data แลกเปลี่ยนข้อมูล ผลผลิตในพื้นที่กับ โรงงานเพื่อวางแผนการรับซื้อ
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	มีเกษตรกร ปลูกมากและมี การปลูกสลับกับอ้อยโรงงาน	ผู้ประกอบการลานมัน ๓๐ ราย ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง รวบรวมผลผลิต	โรงงานแบ่งในพื้นที่ รับซื้อจากเกษตรกร และลานมัน
	ปัญหา (Pain point)	ขาดการคัดเลือกพันธุ์ (ขอ เพื่อนบ้าน/ซื้อทั่วไป) และใช้ แรงงานคนตายหญ้า (ต้นทุน แรงงานสูง)	การจัดการคิวรถขนส่ง ในช่วงเก็บเกี่ยวหนาแน่น (พ.ย. - มี.ค.)	ความต้องการคุณภาพ แบ่งสูง (๒๕% ขึ้นไป) แต่เกษตรกรควบคุม ได้ยาก
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	อบรม Smart Farmer เรื่อง การคัดพันธุ์และการใช้ เครื่องจักรเบาแทน แรงงานคน	ใช้ Application จัดคิวรถ ขนส่ง (Queue Management) เพื่อลด เวลารอคอยที่หน้าโรงงาน	โครงการเกษตรพันธ สัญญา (Contract Farming) ที่ให้ความรู้ และประกันราคา สินค้าเกรดพรีเมียม
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ต้นทุน ๕,๕๕๐ - ๖,๕๔๐ บาท/ไร่ (ค่าปุ๋ยและค่าเก็บ เกี่ยวเป็นสัดส่วนหลัก)	หัวมันสดขายเข้าลานมัน ผลิตเป็นมันเส้นหรือส่ง หัวมันสดเข้าโรงแปง	แปงมันสำหรับหลัง (Cassava Starch)
	ปัญหา (Pain point)	ผลผลิตต่อไร่อาจไม่สูง เท่าที่ควรจากการไม่คัดพันธุ์ และใส่ปุ๋ยไม่ตรงสูตรดิน	สินค้ามีความชื้นสูงในช่วง ฝน และคุณภาพแบ่งลดลง ตามอายุเก็บเกี่ยว	เป็นสินค้าโภคภัณฑ์ ราคาผันผวนตาม ตลาดโลก
	แนวทาง/App Tech	ระบบแนะนำการใส่ปุ๋ยตาม ค่าวิเคราะห์ดิน (Tailor-made Fertilizer)	เทคโนโลยีการวัด เเปอร์เซ็นต์แบ่งที่รวดเร็ว และแม่นยำ ณ จุดรับซื้อ (Digital Starch Tester)	พัฒนาไปสู่แปงมัน สำหรับหลังเกรดพิเศษ (Modified Starch) หรือผลิตภัณฑ์มูลค่า สูงร่วมกับโรงงาน

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๒๑ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการยกระดับการผลิตมันสำปะหลังอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยี Climate-Smart และการฟื้นฟูดินยั่งยืน
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
๓. แนวทางการพัฒนา	การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเกษตรแม่นยำ (Precision Farming) และการฟื้นฟูทรัพยากรดินตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (BCG Model)
๔. หลักการและเหตุผล	อำเภอหนองกุงศรีมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังกว่า ๘ หมื่นไร่ ส่วนใหญ่เป็นดินระดับ S๒ และพึ่งพาน้ำฝน เกษตรกรเผชิญปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (ปุ๋ย/แรงงาน) ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และความเสี่ยงจากโรคใบด่างมันสำปะหลัง (CMD) จึงต้องนำเทคโนโลยีจากกรมวิชาการเกษตรมาประยุกต์ใช้เพื่อสู้กับสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และเปอร์เซ็นต์แป้งให้สูงขึ้น ๒. เพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยการปรับปรุงดินด้วยวิธีธรรมชาติและเทคโนโลยีชีวภาพ ๓. เพื่อสร้างระบบเฝ้าระวังและป้องกันโรคใบด่างมันสำปะหลังอย่างเป็นระบบ
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ๒. ต้นทุนการผลิต (ค่าปุ๋ย/สารเคมี) ลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ๓. เปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ๒๕% ขึ้นไป
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
๘. กิจกรรมหลัก	<ol style="list-style-type: none"> ๑. กิจกรรม Smart Soil: ปลูกปอเทืองไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด และใช้ปุ๋ยชีวภาพละลายฟอสเฟตจากกรมวิชาการเกษตร ๒. กิจกรรม Smart Seed: จัดตั้งศูนย์กระจายท่อนพันธุ์สะอาดทนแล้ง และการแช่สารกระตุ้นรากเทคนิค DOA ๓. กิจกรรม App Tech: อบรมการใช้ระบบพยากรณ์อากาศรายตำบลและ LINE Bot ตรวจสอบโรคพืช ๕. กิจกรรม "แปลงเรียนรู้สู้ภัยอากาศ": ติดตามผลและถอดบทเรียนจากแปลงสาธิตที่ใช้การจัดการดินแบบสร้างภูมิคุ้มกัน
๙. หน่วยงานดำเนินการ	หน่วยงานหลัก: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี

	หน่วยงานสนับสนุน: กรมพัฒนาที่ดิน (หมอดินอาสา), องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑ ปี (ตุลาคม ๒๕๖๙ – กันยายน ๒๕๗๐) ให้ครอบคลุมรอบการปลูกต้นฝนและปลายฝน
๑๑. งบประมาณ	งบประมาณพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด หรือ งบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังได้รับการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดจำนวน [ระบุเป้าหมาย] ไร่ ๒. เกษตรกรไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย ได้รับความรู้และเข้าถึงเทคโนโลยี Climate-Smart
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น ดินมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน และความเข้มแข็งของเครือข่ายลานมันในการผลิตมันสำปะหลังคุณภาพสูงส่งเข้าสู่โรงงานแป่งในพื้นที่

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๒๒ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการยกระดับการผลิตมันสำปะหลังอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยี Climate-Smart และการฟื้นฟูดินยั่งยืน	๑. เมล็ดพันธุ์ปอเทือง/พืชปุ๋ยพืชสด ๒. ปุ๋ยชีวภาพละลายพอสเฟต (DOA) ๓. ท่อนพันธุ์สะอาด รับรองจากกรมวิชาการเกษตร ๔. วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้าน Smart Farming	๑. ปรับปรุงดิน (Soil Health): ปลูกและไถกลบปอเทืองช่วงอายุ ๔๕-๕๐ วัน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ๒. จัดการท่อนพันธุ์ (Clean Seed): แخذท่อนพันธุ์ด้วยสารกระตุ้นรากและสารป้องกันเชื้อตามเทคนิค DOA ๓. Smart Tech Training: สอนการใช้ Line Bot ตรวจโรคพืชและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๔. แปลงเรียนรู้สู่ภัยอากาศ: ติดตั้งเซนเซอร์วัดความชื้นดินในแปลงต้นแบบ	๑. เกษตรกรในโครงการได้ใช้ท่อนพันธุ์สะอาดและใช้ปุ๋ยชีวภาพลดสารเคมี ๒. เกิดฐานข้อมูลความอุดมสมบูรณ์ของดินรายตำบลในหนองกุ้งศรี ๓. มีชุดความรู้ด้านการจัดการมันสำปะหลังที่เหมาะสมกับพื้นที่ S๒	๑. ผลผลิตต่อไร่ (Yield) เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ และเปอร์เซ็นต์แป้งเฉลี่ยที่ ๒๕% ขึ้นไป ๒. ต้นทุนลดลง ๑๕% จากการใช้ปุ๋ยพืชสดทดแทนปุ๋ยเคมีบางส่วน ๓. ลดการแพร่ระบาดของโรคใบด่างในเขตอำเภอหนองกุ้งศรีอย่างเห็นผล	๑. ความมั่นคงทางรายได้: เกษตรกรมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ลดความเสี่ยงหนี้สินเกษตรกร ๒. ความยั่งยืนทางนิเวศ: โครงสร้างดินดีขึ้น กักเก็บความชื้นได้นานขึ้น สู้ง่ายแล้งได้ถาวร ๓. ชีตความสามารถในการแข่งขัน: อำเภอหนองกุ้งศรีเป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังคุณภาพสูงมาตรฐาน BCG Model สู่ตลาดโลก	งบประมาณพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดหรือ งบกรมส่งเสริมการเกษตร	ตุลาคม ๒๕๖๙ – กันยายน ๒๕๗๐

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๘. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. ข้อมูลครัวเรือน
กระทรวงมหาดไทย.

กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๘ รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย

แหล่งที่มา : <http://air4thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖t>

กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๖๒ **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ระบบบริการข้อมูลแผนที่ส่งเสริมการเกษตร)

แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๘. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร**

แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๘ **ขอบเขตการปกครอง** (ระบบบริการข้อมูลแผนที่ส่งเสริมการเกษตร)

แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุ้งศรี ๒๕๖๘. **ข้อมูลด้านการเกษตร**. กรมส่งเสริมการเกษตร

แหล่งที่มา :brd.ricethailand.go.th, [กรมการค้าภายใน](#))